

КРИТИКИ И ПРИКАЗИ

НАУЧНИОТ ЗБОРНИК „НАУМ ОХРИДСКИ“ — ПО ПОВОД 1100 ГОДИШНИНАТА ОД СМРТА НА МЕТОДИЈ СОЛУНСКИ

По повод 1100 годишнината од смртта на словенскиот просветител Методиј Солунски, спроти Денот на словенската писменост, во Охрид, во црквата „Света Софија“, во присуство на голем број општествено политички и културни работници и граѓани, се оджа промоција на научниот зборник „Наум Охридски“, што го издаде Охридскиот историски архив.

Во редакција на Наум Целакоски, Александар Алексиев, Цветан Грозданов и Гојко Суботиќ, во Зборникот се вклучени трудови на десетина еминентни научни истражувачи од нашава земја и од странство, кои обработуваат проблематика од животот и дејноста на Наум Охридски и на животописот на манастирскиот комплекс на брегот на Охридското езеро.

Моравската мисија (863), во која биле ангажирани солунските браќа Кирил и Методиј, претставува една од најсветлите и најимпозантните страници во историјата на словенските народи. Благодарение на овие преподобни отци и сесловенски просветители, наречени „нови апостоли“, повикани да ја шират „вистин-

ската вера“ меѓу еден, дотогаш непросветен народ, словенските народи во возвишните сфери на цивилизацијата на човештвото, ќе навлезат со едно од најмоќните оружја — писменоста, со која се размеѓуваат сите пространства и сите граници меѓу генерациите, минатото и иднината. Но, величественото дело на овие превасходници што го посеале семејството на словенската писменост и култура, постоело несомнена опасност, по смртта на Методиј, да биде задушено.

Тогаш, пред најоддадените и највредните Кирило-Методијеви ученици, охридските патрони — Климент и Наум, се испречил горкиот опит од Моравија. Во 886 година Климент веќе се установува во Западна Македонија. Тој за свое омилено седалиште ќе го одбере градот Охрид, кој во тоа време ќе стане просветен и книжевен центар, познат во науката како Охридска книжевна школа или Прв словенски универзитет. Во текот на три децении до 916 година, преку Школата на народниот просветител, творец и хуманист Климент и неговиот сопатник и најблизок соработник Наум Охридски, според пространо-

то житие, 3.500 ученици ќе се здобијат со потребните знаења од писменоста и другите области кои тогаш се изучувале и ќе заминат на различни должности по поблиските и подалечните епархии.

Во досегашната наука, нема словенска земја во која не се пишувани многубројни научни и популарни трудови посветени на величественото Кирилometодиево дело и делото на Климент Охридски. Но, за жал, долги години, благородното дело и култот на другиот, од младешки денови голем следбеник на Солунските браќа, Наум Охридски, било во сенка на другите словенски првочуватели. Мотивирани од овој факт, групата автори во Научниот зборник „Наум Охридски“ ја презеде благородната обврска да внесе нови светлини и сознанија, не само за малку познатите страници од животот и дејноста на Наум Охридски, туку и за животописот на манастирскиот комплекс и неговата црква посветена на свети Архангели. Притоа, како значаен компаративен материјал, за повеќето трудови од овој Зборник, ќе послужи новооткриениот Летопис, кој со својата целосна содржина е посветен на ктиторот на манастирската црква и севкупната манастирска дејност. Автор на овој летопис е охридѓанецот Димитрија Петру, кој долги години бил секретар, учител и епископ на Наумовиот манастир.

Научните содржини во овој Зборник се од интердисциплинарен карактер и се однесуваат на лингвистиката, историјата, книжевноста, ликовната уметност, архитектурата, палеографијата и археологијата. Тука за прв пат се

изнесуваат најнови сознанија од наведените области, и тоа: „Стари словенски натписи (графички) во Црквата на манастирот Свети Наум на Охридското езеро“ од Франтишек Вацлав Мареш, „Житијата на Наум Охридски“ од Радмила Уринова-Скаловска, „Нешто за животот на Наум Охридски“ од Душан Глумац, „Летописот на манастирот Свети Наум“ од Наум Целакоски, „Некои погледи врз архитектурата на манастирската црква „Свети Наум“ крај Охридското езеро“ од Петар Миљковиќ-Пепек, „Животописот на надгробниот параклис на Свети Наум Охридски“ од Цветан Грозданов, „Натписите од Свети Наум“, од Гојко Суботиќ, „Иконостасот во црквата Свети Наум“ од Димитар Корнаков, „Народните предањја за Наум Охридски“ од Томе Саздов, „Психијатриски традиции во манастирот Свети Наум“ од авторите Петар Филдишевски и Павел Тунтев.

Оваа година, кога со посебен пиетет го одбележуваме јубилејот-1100-годишнината од смртта на големиот селовенски просветител Методиј Солунски, низ содржината на овој Научен зборник ќе се внесе нова светлина, во една одамна присутна празнина во научната литература — делото на Наум Охридски и севкупните традиции на неговиот манастирски комплекс.

Фотосите во Зборникот се на Ристо Шапкар, црежите на Ѓорѓи Крстески, а ликовното обликување од Жарко Този. Овој интересен Зборник е печатен во Белградскиот издавачко-графички завод.

Надежда ПАНОВСКА